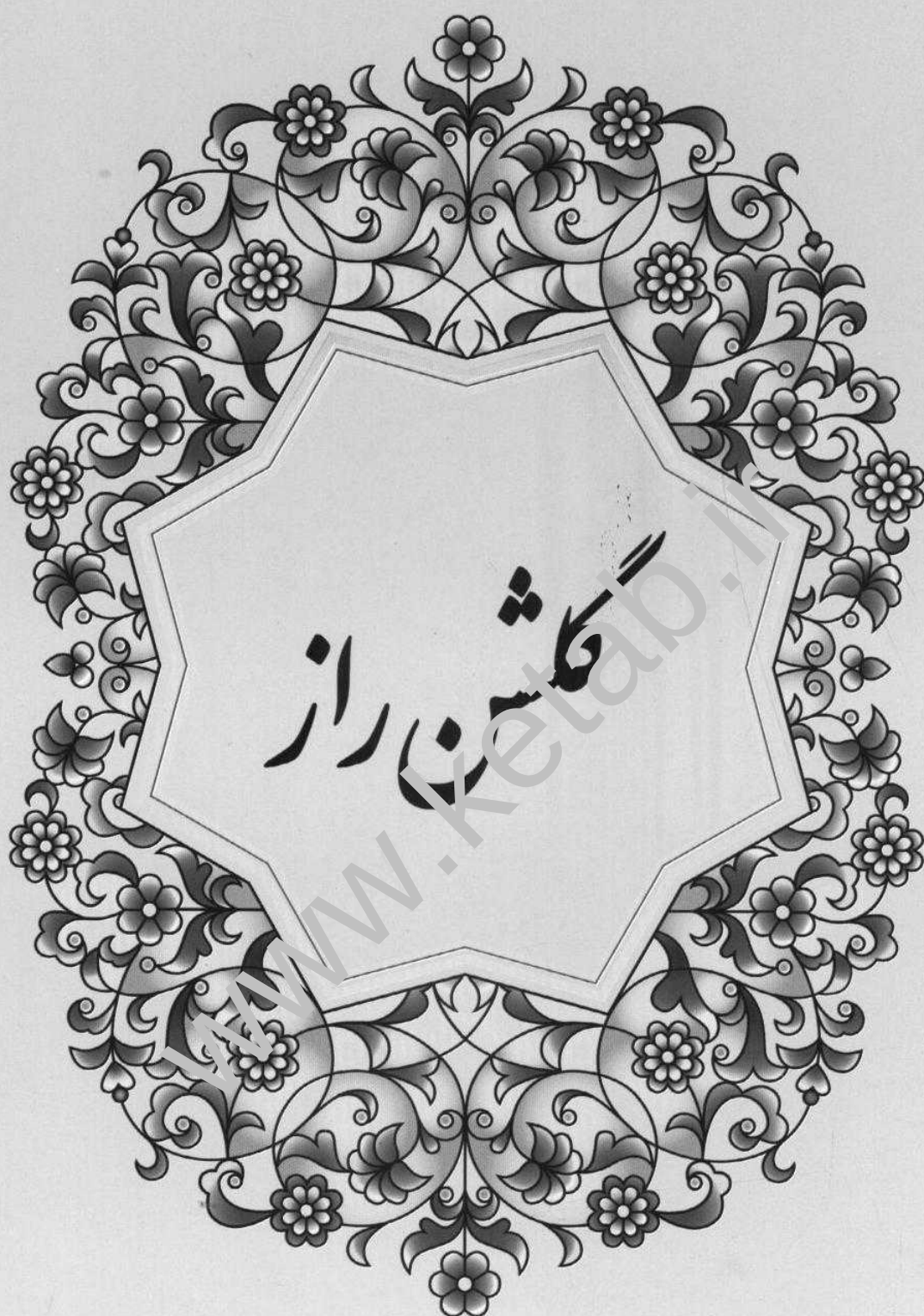

گلشن راز

شاهکار جاودانه شیخ محمود شبستری

خوشنویس: یعقوب ثروین

مقدمه: دکتر حسین اکبری بیرق

مینیاتور: علیرضا آقا میری

و.ا.تار: سهیلا اصل دانشور

طراح: بندگی: محمد زمانیان

لیتوگرافی: جامع هنر

چاپخانه: خانه فرهنگ و هنر گویا

صحافی: گوهر

تیراژ: ۱۰۰۰ جلد

نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۵

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۴۲۷-۰۸-۰۰

قیمت: ۶۰۰,۰۰۰ ریال

ناشر:

موسسه فرهنگی هنری کارآفرینان فرهنگ و هنر

خیابان جمهوری، بین چهارراه باستان و گلشن

کوچه نوری، بن بست اول، پلاک ۲

سرشناسه	: شبستری، محمود بن عبدالکریم، ۶۸۷ - ۶۷۲ق.
عنوان و نام پدیدآور	: گلشن راز/ محمود شبستری ؛ بخط یعقوب ثروین ؛ مقدمه حسن اکبری بیرق ؛ میناتور علیرضا آقامیری.
مشخصات نشر	: تهران: موسسه فرهنگی هنری کارآفرینان فرهنگ و هنر، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	: ۱۴۴ ص:؛ مصور (رنگی)؛ ۲۹×۲۲ سم.
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
موضوع	: شعر فارسی -- قرن ۸ق.
موضوع	: Persian poetry -- 14th century
موضوع	: شعر عرفانی فارسی -- قرن ۸ق.
موضوع	: Sufi poetry, Persian -- 14th century
شناسه افزوده	: ثروین، یعقوب، خوشنویس
شناسه افزوده	: اکبری بیرق، حسن، ۱۳۳۹ - مقدمه نویسنده
شناسه افزوده	: آقامیری، علیرضا، ۱۳۴۶ - تصویرگر
رده بندی کنگره	: پ ۱۳۹۵ / ۵۷ / ۲ PIR۵۵۰۲
رده بندی دیویی	: ۸۱۵/۳۱
شماره کتابشناسی ملی	: ۲۲۵۱۶۹۹

بسم الرحمن الرحيم

کذری شرح احوال آثار و افکار شیخ محمود شبیری

شیخ سعدالدین یا نجم الدین محمود بن امین الدین عبدالکریم بن یحیی شبیری تبریزی

نام آوران تصوف، و شاهیر عارفان، شاعران پارسی کوی، در قرن ششم هجری

است. او در سال ششصد و هشتاد و هفت بری در فقه شبستر واقع در شت

فرسخی تبریز متولد شد و در عهد سلطان محمد خدا بنده و ابوسعید باخانی در شهر

تبریز در شمار بزرگان تصوف و مرجع علما و فضلا گشت. در شهرت و اعتبار

علمی او همین بس که با وجود جوانی و کم سالی با بزرگترین معارف عرفان و تصوف

عصر خود همچون بابا حسن سرخابی، بابا فرج تبریزی، خواجه محمد کجانی، خواجه صایان

الدین تبریزی، و خواجه عبدالرحیم تبریزی مراد شده است.

شیخ محمود پس از کسب دانش در تبریز، همانند بسیاری از صوفیان به مسافرت
در شهرهای مختلف پرداخت و در سفر به مصر شام، حجاز از علما و شایخ این سرزمین ها
کسب دانش توحید کرد. او خود در فتوی سعادت نامه می گوید:

تقی من غر غر خویش میدید	صرف کردم به دانش توحید
در راه مصر و شام و حجاز	کردم ای دست و زو شب و روز
سال و نیمه پند و اندرز می شنیدم	ده ده و شصت شهر می گشتم
گاهی از مه چرخ می لرزیدم	گاه دو دچرخ را غمی خوردم
علما و شایخ این فن	بس که دیدم به کنواری من
جمع کردم بسی کلام غریب	کردم آنکه مضفات عجیب
از فتوحات و از فصوص حکم	هیچ نگذاشتم زبانش و رکم

شستری دسری به کرمان تا اهل اختیاری کند که حاصل آن اولاد و احفادی است که

جمعی از ایشان اهل قلم و کمال آن شهر بوده و به خواجگان شهرت یافته اند؛ از جمله پسری

به نام عبد الله که جوانی فاضل و کامل و ماهر در علوم مختلف بخصوص ریاضی بوده است

شستری در سال شص و نود و در عیش از جانب سمرقند به دربار روم رفت و سلطان

سلیم او را بسیار تعظیم کرد و شیخ عبد الله نیز شاعر و شمع و پروانه را به نام او سرود

و نیز رساله ای به زبان فارسی در قواعد معانی به نام این سلطان نوشت.

شستری سرانجام به تبریز بازگشت و در سال هفتصد و بیست و هجری در سی و سه سالگی

وفات یافت و در شتر و سوط با غیچ کلشن در جوار مراد استادش بهاء الدین

یعقوبی تبریزی مدفون شد.

شستری پیرو مذهب سنت و جماعت و معتقد به عقاید اشعریان بوده است. لایحه

شارح گلشن اراز شیخ و مرشد شبتری را امین الدین می نویسد؛ برخی هم استاد
را بهاء الدین یعقوبی تبریزی دانسته اند که بعید نیست هر دوی ایشان مراد و مرشد
بوده باشند.

آثار شبتری

الف - آرزو موم؛ گلشن اراز (در عرفان و تصوف)، سعادت نامه (در سیال کلامی)،
ب - آثار مشهور: خی القدر، فی معرقة رب العالمین، مرآة المحققین، مراتب العارفین
شیخ محمود شبتری در حل فصل سیال به حکیم بسیار دقیق بود و در آن موضوع میر
و شهرت بنهاد داشته است. دانش دوستان از اطراف و اکناف به حضور
می شتافتند و حل مجهولات خود را از او درخواست می کردند. چنان که معروف ترین
شیخ یعنی همین شوی گلشن اراز، حاصل چنین مرادواتی است.

ثنوی گلشن از

«گلشن از» ثنوی معروفی است در بحر هزج مُدَّس مقصور یا مخدوف شامل حدود

هزار بیت که در پاسخ به پرسش های عرفانی مرد بزرگی از اهل خراسان به نام امیر سید

حسینی هروی مرید و خلیفه شیخ بهاء الدین ملکانی که او هم خلیفه شیخ شهاب الدین

عمر سرودی بود، در سال هفتصد و هفده هجری در اهسته و ده ت. این منظومه عبارت است

از فهرست موجزی از اصطلاحات و تعییرات تصوف با توضیحاتی که در صریح که در

جواب پانزده سوال سروده و تنظیم شده است بخش نخستین آن قبل از این

سوال با این شعر عمیق و دلنشین شروع می شود:

به نام آن که جان را فکرت آهست چراغ دل به نور جان برافروخت

رقضش هر دو عالم گشت روشن رقصش خاک آدم گشت گلشن

کلشن راز، از نوع شعر تعلیمی است و جامع ترین و در عین حال موثرترین اثری است که با زبان
رُف و اشاره آراء و اقوال و باورهای صوفیه را درباره مسائل مربوط به فکر، نفس، معرفت
و وحدت و کثرت عالم اطوار وجود، سیر سلوک و قرب و بعد و سیر در انفس اربابان است
وقت و ایجاز بیان می کند.

بر این بنده شرح های بسیار نگاشته شده است؛ از آن جمله شرح کمال الدین
حسین اردبیلی مشتمل بر «الهی» در قرن دهم و شرح شاه داعی الی الله شیرازی به نام
«نایم کلشن»، و شرح مظفر الدین علی شیرازی و شرح ادیس بن جسام الدین بدلیسی
مؤرخ معروف قرن دهم ترکیه و شرح شیخ بابانعمت الله بن محمود نخجوانی و شرح
حاج محمد ابراهیم بن محمد علی شریعت مدرسه نزاری خراسانی و نیز شرحی به
عبد الرحمن جامی نسبت داده اند که مورد تردید است.

اما معر و قرین آنها عبارت است از شرح محمد بن یحیی بن علی لایه‌جی تألیف در سال
هشتصد و هفت هجری و شرح صابین الدین علی ترکه اصفهانی در قرن پنجم
این منظومه عمیق عرفانی در قرون اخیر به زبانهای انگلیسی آلمانی ترجمه شده است.

حسن کسری بیرق